

BBABAC – Bacheloroppgave med forskningsmetode

En litteraturstudie om påvirkningen samvær med biologisk familie har på barn
og unge

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

UiS/mai 2022

Kandidatnummer: 5148

Antall ord: 12 676

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	2
1.1 Bakgrunn for tema.....	2
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	3
1.3 Begrepsavklaring.....	3
1.3.1 Samvær.....	3
1.3.2 Barnets beste.....	4
1.3.3 Barns rett til beskyttelse.....	5
1.3.4 Utvikling av selvidentitet.....	5
1.3.5 Traume og retraumatisering.....	5
1.3.6 Tilknytningsforstyrrelser.....	6
1.4 Formål med oppgaven.....	6
2.0 Teori	7
2.1 John Bowlbys tilknytningsteori.....	7
2.1.1 Separasjonsangst.....	7
2.1.2 Indre arbeidsmodeller.....	8
2.2 Mary Ainsworths tilknytningsstiler.....	8
2.2.1 Trygg tilknytning.....	9
2.2.2 Utrygg og unnvikende tilknytning.....	10
2.2.3 Utrygg og ambivalent tilknytning.....	10
2.2.4 Utrygg desorganisert tilknytning.....	11
2.3 Maslows behovspyramide.....	11
3.0 Metode	13
3.1 Valg av metode.....	13
3.2 Litteraturstudie som metode.....	13
3.3 Datainnsamling.....	14
3.3.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	15
3.4 Studiens troverdighet.....	16
4.0 Analyse	17
4.1 Presentasjon av forskningsartiklene.....	19
5.0 Diskusjon av funn	23
5.1 Tilknytning.....	23
5.2 Barns rett og behov for beskyttelse.....	25
5.3 Selvidentitet.....	27
5.4 Separasjon.....	29
6.0 Avslutning	31
Litteraturliste	33

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

Barn som av ulike grunner ikke kan bo hjemme har ifølge barnevernloven (1992) §4-19, første og andre ledd rett på samvær med foreldrene. Dette gjelder uavhengig av om barnet bor på institusjon eller i fosterhjem. Ved utgangen av 2020 bodde 1081 barn og unge på institusjon og 11 089 i fosterhjem (ssb.no, 2021). Det har også vært mye omtalt i media de siste årene at staten Norge har tapt saker som omhandler samvær i den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Et søk på «barnevern» på dagbladet.no gir flere tusen treff og majoriteten av artiklene som er publisert er negativt vinklet. Begrunnelsen for disse dommene har vært at barn og biologiske foreldre har fått mindre samvær enn det som har vært til barnets beste og hva som ville vært nødvendig hvis barnet på sikt skulle tilbakeføres til de biologiske foreldrene sine. Det er også et mål om at alle barn skal tilbakeføres til foreldrene på sikt, og da er det viktig at relasjonen foreldre og barn har opprettholdes og gjerne utvikles.

Jeg fattet interesse for dette temaet da jeg var i praksis i barnverntjenesten og gjennom min egen erfaring som avlaster for ulike beredskapshjem. Samvær er et tema som ofte blir diskutert, og jeg opplever at det er store variasjoner rundt det som oppfattes som det beste for barnet og at det kan være tilfeldigheter som avgjør hvor mye samvær som blir avtalt. Et eksempel på variasjonene jeg opplever er at det blir sagt at det er best med lite samvær for at barnet kan få muligheten til å knytte seg til sitt nye miljø, eller at det er best for barnet å ha samvær flere ganger i uken for å opprettholde kontakt og relasjon med sin biologiske familie. Videre sitter jeg igjen med et inntrykk av at samvær ofte blir vurdert ut ifra hva foreldrene ønsker, både hvor ofte det skal være samvær og når det skal være, uten at det blir tatt hensyn til barnet. Da tenker jeg både på at samvær kan bli avtalt når barnet egentlig skulle deltatt på en fritidsaktivitet eller at barnet viser tegn eller på andre måter uttrykker at de ikke ønsker å ha samvær. Samtidig har jeg en opplevelse av at noen barn har et stort savn og en sorg som gjør at de ikke klarer å tilknytte seg fosterfamilien, men at dette ikke blir vektlagt i særlig stor grad av de som er med på å fastsette samvær.

Når det foreligger en lovfestet rett til samvær mellom foreldre og barn er det viktig å se på hvordan samværet påvirker barnet, både positivt og negativt. Det er også vesentlig at vurderingen om samvær alltid er individuell og at det ikke er en fast avtale som gjelder alle

familier. For å ivareta barnets beste er det derfor naturlig og viktig at barnets stemme blir hørt og at det blir snakket om hva barnet selv ønsker.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Norges offentlige utredninger (NOU 2012:5) påpeker at samvær er komplekst og at fordeler og ulemper må veies opp mot hverandre. På den ene siden kan samværet virke betryggende for barnet, gjerne fordi foreldrene har det bra og relasjonen derfor kan opprettholdes slik at barnet har muligheten til å bli kjent med sin historie. På den andre siden kan samvær oppleves som vanskelig for barnet, for eksempel at barnet ikke får den roen det trenger for å knytte seg til fosterfamilien og sitt nye miljø.

Problemstillingen min blir derfor: Hvordan påvirker samvær med biologiske foreldre, barn og unge som er plassert i fosterhjem over lang tid?

1.3 Begrepsavklaring

1.3.1 Samvær

Haugli og Havik (2010) mener at samvær alltid skal vurderes individuelt og at barnets beste er det førende prinsippet om hvor ofte det skal være kontakt mellom barnet og biologiske foreldre. Her vil jeg ta for meg hva som er tanken bak samvær ved en langvarig fosterhjems plassering, også kalt oppvekstplassering. Når det er ventet at et barn skal vokse opp utenfor hjemmet, trekker Haugli og Havik (2010) frem at det er en forventning om at barnet skal knytte seg til fosterhjemmet og det tilhørende miljø. Videre vil avgjørelsen om hvor ofte det skal være samvær bli påvirket av om kontakt mellom barn og biologiske foreldre er utviklings*fremmende* eller utviklings*hemmende* for barnet. Når samværet oppleves negativt for barnet blir målet med kontakten med biologiske foreldre at barnet skal ha kjennskap til sitt eget opphav. Hvis samværene derimot oppleves som positivt for barnet, vil målet bli å opprettholde og utvikle relasjonen til sine biologiske foreldre. Haugli og Havik (2010) mener at samvær også bidrar til at barn oppnår en større forståelse for hvorfor de ikke kan bo hos sine biologiske foreldre. Samtidig kan samvær bidra til at barn selv får erfare at det går bra med sine biologiske foreldre og dermed slippe å bruke energi på å bekymre seg.

Når det gjelder hensyn som skal tas ved avgjørelse om samvær fremhever Haugli og Havik (2010) tre ulike forhold;

- Barnets alder ved plasseringstidpunktet vil kunne si noe om hvilken tilknytning barnet har til biologiske foreldre. Barn som blir plassert før de er ett år og som har foreldre med større og mer alvorlige problemer, er det større forventning til at barnet kommer til å vokse opp i fosterhjemmet enn eldre barn som blir plassert i fosterhjem. Eldre barn vil ofte også ha sterkere tilknytning til biologiske foreldre.
- Barnets særlige behov er også noe som kan påvirke avgjørelser om samvær. Barn som blir født med særlige behov vil ha større behov for sensitiv omsorg. Behovet for sensitiv omsorg gjelder også barn som har blitt utsatt for omsorgssvikt, vold eller overgrep. Det er nødvendig å vurdere i hvor stor grad samvær kan føre til at barnet på nytt blir utsatt for traumer fra biologiske foreldre.
- Barnets reaksjoner i forbindelse med samvær må også tas med i vurderinger. Noen barn kan vise tegn til reaksjoner i forbindelse med samvær, og det er viktig at omsorgspersonene forstår reaksjonene som oppstår for å kunne hjelpe barnet til å sortere tanker og følelser. Reaksjonene til barnet kan også forstås ulikt av personer som omgås barnet eller sakkyndige som skal vurdere barnet. Det er også viktig å ta hensyn til hvor lenge barnet reagerer negativt på samværet for å kunne ta en beslutning om reaksjonene skal påvirke omfanget av samvær. Det er derfor vesentlig å vurdere barnets reaksjon opp mot fordelene av å opprettholde og eventuelt utvikle en relasjon til biologiske foreldre.

Haugli og Havik (2010) viser også til at barnevernloven (1992) § 6-3 gir barn som er fylt 7 år og barn som er i stand til å uttale seg en rett til å bli hørt før det tas beslutninger som påvirker barnet. Barn som har fylt 15 år har partsrettigheter (rett til innsyn i dokumenter, rett til å klage på vedtak, etc.) og har dermed krav på å den informasjonen som er nødvendig for at barnet skal kunne fremme sine egne synspunkt. Yngre barn har krav på informasjon som gjør at de kan forstå hva saker handler om. Dette må ikke forstås som at det barnet mener er det avgjørelsen ender med å bli. Barnets stemme skal vektlegges ut ifra alder og modenhet, men det er ikke avgjørende.

1.3.2 Barnets beste

Barnets beste er et overordnet prinsipp som kommer frem av barnevernloven § 4-1. Haugvik og Havik (2010) mener at barnets beste vil være i kontinuerlig utvikling så lenge det kommer ny forskning og nye forståelser av begrepet. Videre påpeker Haugvik og Havik (2010) at

barnets beste er en skjønnsmessig vurdering som må ta hensyn til hva som vil være det beste for hvert enkelt barn. Det er altså ikke en felles betegnelse på hva som vil være det beste for alle barn. Alle avgjørelser som kan påvirke barnet må tas på bakgrunn av hva som er barnets beste i hver enkelt situasjon, og dette går foran eventuelle hensyn til foreldre, andre omsorgspersoner og organisatoriske forhold.

1.3.3 Barns rett til beskyttelse

Vi kan se av FNs barnekonvensjon (1989) artikkel 19 at barn har rett til beskyttelse mot vold, overgrep, misbruk og omsorgssvikt. FNs barnekonvensjon (1989) artikkel 20 beskriver rettigheten barn har til beskyttelse når de midlertidig eller permanent plasseres utenfor hjemmet eller av ulike grunner ikke kan bo i et miljø som er skadelig for barnet. Staten er da ansvarlig for å sikre at barnet får omsorg, enten i fosterhjem eller på institusjoner som er egnet for barn. Det er også viktig å understreke at barnevernloven (1992) § 1-1 sier at barn skal sikres omsorg og beskyttelse til rett tid.

1.3.4 Utvikling av selvidentitet

Utviklingen av identitet blir beskrevet som «et resultat av en stadig større sosial deltakelse og forståelse for seg selv, sine relasjoner og sin plass i samfunnet» (Tetzchner, 2012, s.685). Bunkholdt (2017) påpeker at barn som gjennom oppveksten opplever mestring og blir sett og hørt, i større grad har mulighet til å utvikle en positiv identitet, mens en oppvekst preget av lite mestring kan føre til lavt selvbilde og liten egenverdi. Bunkholdt (2017) mener også at mennesket søker bekreftelser for å danne seg et selvbilde. Altså vil barn med dårlig selvbilde søke etter situasjoner og miljøer som bekrefter barnets tanker om seg selv.

1.3.5 Traume og retraumatisering

Anstorp og Benum (2014) beskriver et traume som en hendelse eller opplevelse som har påført en person enten fysisk eller psykisk skade som er utfordrende å forholde seg til. En fysisk skade blir som oftest behandlet og vil i de fleste tilfeller enten bli helt eller delvis bra igjen, mens den psykiske påkjenningen avhenger av den enkeltes opplevelse av hendelsen som har inntruffet. Det er med andre ord ikke bare selve hendelsen som påfører et traume, men også mangelen på bearbeiding i etterkant. Rosten (2020) forklarer at triggerer kan gjøre at minnet om traumet blir aktivert. Dette betyr at minnene om for eksempel lukter, steder eller lyder kan bringe frem traumet på nytt. Videre påpeker Rosten (2020) at også følelser eller

tanker kan bringe frem minner om traumet og at relasjonelle triggere er vanlig å oppleve enten i form av nærkontakt eller avstand til andre personer.

1.3.6 Tilknytningsforstyrrelser

Tilknytningsforstyrrelser er en diagnose som definerer psykiske vansker som kan tiltre fra spedbarnsalder og barnealder. Grøholt, Garløv, Weidle og Sommerschild (2015) forklarer at den vanligste årsaken til tilknytningsforstyrrelser er omsorgssvikt, misbruk eller stadig endring i omsorgspersoner, som kan føre til at barnet får problemer med menneskelig kontakt og fungerer dårlig sosialt. Omsorgssvikt defineres av Bufdir som «en vedvarende manglende evne eller vilje hos omsorgspersonene til å møte barnets grunnleggende fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov.» (Bufdir.no, 2018). Barn som ender opp med å få diagnosen vil ikke ha utviklet en vanlig tilknytningsrelasjon til omsorgspersonen, samtidig mener Jacobsen (2009) at de ikke har hatt trygge relasjoner til omsorgspersonen.

1.4 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven min er å se på hvordan samvær med biologiske foreldre påvirker barn og unge, både positivt og negativt. For å få en forståelse av denne påvirkningen er det viktig å tenke på at barn som er langvarig plassert i fosterhjem kan ha ulike relasjoner til sine biologiske foreldre og at dette kan påvirke hvordan barnet opplever samvær. Dommene mot Norge i den europeiske menneskerettighetsdomstolen kan få en innvirkning på hvor mye samvær som blir avtalt, og det er derfor viktig å ha kunnskap om hvordan dette påvirker barnet.

2.0 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere ulike teorier som jeg mener er sentrale og som kan bidra til å drøfte funnene fra datainnsamlingen og dermed bidra til å belyse problemstillingen.

2.1 John Bowlbys tilknytningsteori

Bowlby (1982) var kritisk til tankegangen om at barn utviklet tilknytning til moren fordi moren matet barnet, og mente at barnet da kunne skape tilknytning senere til hvem som helst så lenge den personen ga mat til barnet. Bowlby (1982) mener at tilknytningsatferd er en form for atferd som fører til at barnet opprettholder en nærhet til et annet menneske som barnet opplever at har bedre forutsetninger enn seg selv til å håndtere ulike utfordringer, og barnet vil da oppnå beskyttelse og økt sannsynlighet for overlevelse. Denne tilknytningsatferden er mest fremtredende når barnet enten føler seg utrygg eller redd, trett, sulten eller syk, og barnet blir da beroliget av at omsorgspersonen gir trøst og viser omsorg ovenfor barnet. Det er flere bevis på at de aller fleste barn vanligvis foretrekker én person å søke til når barnet føler seg utrygg eller redd og Bowlby (1982) mener at dette vanligvis vil være morsfiguren i barnets liv. Samtidig kan barn søke andre nære personer hvis omsorgspersonen de vanligvis ikke foretrekker er til stede og i noen tilfeller påpeker Bowlby (1982) at barnet kan søke til en fremmed som virker vennlig. Selv om barn kan søke ulike personer, til og med fremmede i noen tilfeller, påpeker Bowlby (1982) at en fast tilknytning vil begrenses til bare et fåtall av personer rundt barnet og barn som ikke viser denne forsiktigheten står i fare for å bli alvorlig forstyrret.

2.1.1 Separasjonsangst

Separasjonsangst blir av Bowlby (1982) beskrevet som en angst for å miste eller å bli adskilt fra en du er glad i og bryr deg om. Bowlby (1982) tror at utfordringen er at frykt som oppstår hos en person som er i psykisk balanse bare vil oppstå i en situasjon som alle vil mene er enten smertefull, farlig eller som oppfattes som farlig av en person fordi situasjonen har skapt frykt eller smerte tidligere i livet. Hvis vi tar denne begrunnelsen for frykt til grunn, vil ikke frykt for separasjon eller tap passe inn og det har derfor blitt antydnet at det man egentlig frykter er en annen situasjon. Samtidig påpeker Bowlby (1982) at hvis man sammenligner mennesker og dyr kan vi se at dyr uttrykker frykt i noen situasjoner fordi dyret merker en økt risiko i en situasjon. Dyr kan reagere på bevegelser, lys og lyd fordi de har en overlevelsesverdi, altså at reaksjonen på endringen kan bidra til å øke sannsynligheten for

overlevelse. Disse betingelsene gjelder også for mennesker og vi kan da reagere på endringer i omsorgspersonen ved å opptre på samme måte. På bakgrunn av dette kan man forstå at når en omsorgsperson truer med å forlate barnet vil det fremstå som en faresituasjon for barnet og kan bidra til å øke separasjonsangsten. Denne frykten for adskillelse kan føre til et ekstremt sinne slik Bowlby (1982) påpeker, da spesielt hos eldre barn og ungdom, og dette sinnet blir brukt som en metode for å skremme omsorgspersonen fra å utføre trusselen om å forlate barnet. Andre skadelige tilknytninger til omsorgspersonen kan komme av at barnet utvikler et så tett forhold til omsorgspersonen at barnet får utfordringer med å utvikle seg sosialt utenfor familien. Dette mener Bowlby (1982) kan stamme fra omsorgspersonens egen oppvekst som har vært utfordrende og som gjør barnet sitt til sin tilknytningsfigur. Dette kan bli en belastning for barnet som da står i en situasjon hvor det må ta vare på omsorgspersonen.

2.1.2 Indre arbeidsmodeller

Bowlby (2005) forklarer at barn utvikler indre arbeidsmodeller som barnet bruker til å forestille seg hvordan samfunnet ser på barnet og hvordan barnet ser seg selv som aktør i samfunnet. De indre arbeidsmodellene bidrar til å gi barnet en forståelse av hva barnet kan forvente av omgivelsene, gir barnet metoder for å lage handlingsplaner ut ifra dette og lærer seg selvregulering som blir en form for en mal for hvordan barnet vil respondere på samfunnet i voksen alder. En god rollemodell vil gjøre at barnet har en forventning om at omsorgspersonen vil være tilgjengelig og tilstedeværende når barnet har behov for det. På den annen side vil dårlige modeller føre til at barnet ikke er sikker på om omsorgspersonen er tilgjengelig eller at omsorgspersonen viser likegyldighet til å møte barnets ulike behov, eller eventuelt kan vise en fiendtlig reaksjon på barnet. Videre påpeker Bowlby (2005) at barnet konstruerer indre arbeidsmodeller av seg selv, som gjør at barnet forventer en viss reaksjon fra andre og at de indre arbeidsmodellene barnet utvikler, i stor grad blir bestemt på bakgrunn av barnets oppvekst og opplevelser i oppveksten. Altså kan barn som opplever omsorgssvikt utvikle en negativ indre arbeidsmodell, mens barn som opplever en trygg og god oppvekst har større sannsynlighet for å utvikle en positiv indre arbeidsmodell.

2.2 Mary Ainsworths tilknytningsstiler

Mary Ainsworth (2015) utviklet en metode som blir kalt for «fremmedsituasjonen», som hun brukte for å se på kvaliteten i tilknytningen til omsorgspersonen. Metoden går ut på at et barn på ett år leker med omsorgspersonen og at det er en ukjent person til stede. Etter en liten

periode forlater omsorgspersonen rommet og barnet blir igjen med den ukjente personen før omsorgspersonen kommer tilbake til rommet etter en liten stund. Dette gjorde at Ainsworth kunne se hvordan barnet reagerte under de ulike vilkårene. Ved å bruke denne metoden utviklet Ainsworth (2015) først tre ulike kategorier for tilknytning, før det senere ble lagt til en fjerde kategori. Videre kan vi se at Haugli og Havik (2010) mener at barn lærer seg ulike tilknytningsstrategier for å oppnå at omsorgspersonen er psykologisk tilgjengelige for barnet. Barnet lærer seg altså strategier for å oppnå trygghet og trøst.

Bartholomew og Horowitz (1991) har i senere tid utviklet en modell for å se hvordan voksne tilpasser seg sosialt og emosjonelt i forhold til arbeidsmodellene de tilegner seg som barn og for å se på hvordan unge vokse ser på seg selv og andre. Det har også blitt gjennomført studier hvor kjærlighet blir brukt som en tilknytningsprosess hvor informanter selvrapporterte om informasjon rundt dette som igjen ble kategorisert inn i de fire tilknytningsformene til Ainsworth. Funnene fra denne studien viste at unge voksne som hadde hatt en av de to utrygge tilknytningsformene som barn, rapporterte om flere negative opplevelser knyttet til kjærlighet, og at de hadde hatt flere kortvarige kjærlighetsforhold. De rapporterte også om mindre gode forhold til foreldrene som barn. I tillegg kom det frem at unge voksne med utrygge tilknytningsformer ofte hadde dårligere selvtillit og mindre tilgjengelighet på andre mennesker. Tilknytningsformene hos unge voksne blir delt inn i fire ulike kategorier av Bartholomew og Horowitz (1991) og jeg vil gjøre rede for de under Ainsworth sine kategorier.

2.2.1 Trygg tilknytning

Når barnet har en trygg tilknytning mener Ainsworth (2015) at barnet vil bruke omsorgspersonen som en trygg base og vise tegn til uro ved adskillelse. Barn som har en trygg tilknytning, vil over tid lære seg at omsorgspersonen oppfatter barnets behov og dermed er tilgjengelig når barnet trenger dem for trygghet og trøst. Dette kan videre føre til at barnet oppnår kontakt med følelsene sine og utvikler muligheten til å tenke selvstendig. Samtidig vil barn som har en trygg tilknytning i stor grad utforske og være i stand til å leke, og på bakgrunn av tryggheten til barnet vil ikke barnet ha et like stort behov for å søke nærhet med omsorgspersonen etter adskillelse.

Bartholomew og Horowitz (1991) mener at unge voksne som har høy selvfølelse i tillegg til en tro på at andre personer er anerkjennende og åpne, vil ha en trygg tilknytning. Personer

som er trygge vil også være åpen for intimitet og være selvstendige, samtidig som de ikke trenger bekreftelse fra andre for å opprettholde et positivt selvilde.

2.2.2 Utrygg og unnvikende tilknytning

Hvis barn har utviklet en utrygg og unnvikende tilknytning til omsorgspersonen vil barnet være trygg på å utforske, men samtidig ikke være i stand til å uttrykke følelser og Ainsworth (2015) mener at barnet også kan reagere med å avvise omsorgspersonen etter kort adskillelse. Dette skjer fordi barnet er vant med at omsorgspersonen ikke reagerer på barnets signaler eller er utilgjengelig for barnet. Det at barnet ikke opplever å bli sett eller hørt kan videre føre til at barnet slutter å vise tegn på at de er urolige av frykt for å bli avvist på nytt av omsorgspersonen. På samme måte som barn med en trygg tilknytning, vil barn med en utrygg og unnvikende tilknytning utforske og leke fint. Hvis barnet ikke søker omsorgspersonen eller ikke skiller mellom omsorgspersonen og den ukjente etter adskillelse tyder det på at barnet ikke har en trygg tilknytning.

Hos unge voksne beskriver Bartholomew og Horowitz (1991) tilknytningen i denne kategorien en med høy selvfølelse og som i tillegg har en negativ innstilling til andre personer og blir derfor kalt avvisende tilknytning. Det vil da være naturlig for den unge voksne å unngå kontakt med andre og avvise intimitet for å hindre at de opplever å bli avvist og den unge voksne vil i tillegg mene at det er andre personer som er problemet og dermed opprettholde det positive bildet av seg selv.

2.2.3 Utrygg og ambivalent tilknytning

Ainsworth (2015) mener at barn som har utviklet en utrygg og ambivalent tilknytning kan uttrykke sinne, bli urolig og veksle mellom å søke kontakt og avvise omsorgspersonen. Over tid kan dette derimot endre seg til at barn med utrygg og ambivalent tilknytning gir mye uttrykk for ubehag, redsel og behov for kontakt med omsorgspersonen. Ved å kontinuerlig gi uttrykk for behov kan barnet oppnå at omsorgspersonen er tilgjengelig, men samtidig kan dette gjøre at barnet står i fare for å bare bli styrt av følelsene sine og ikke være i stand til å bruke eget tankesett. Barn med denne formen for tilknytning vil ofte vise tegn på uro i form av irritasjon, passivitet og manglende vilje til å utforske rommet i fremmedsituasjonen.

Bartholomew og Horowitz (1991) beskriver denne kategorien som overopptatt, som en ung voksen med lav selvfølelse som mener at de ikke er verdig kjærlighet. Imens har de et positivt bilde av andre personer som igjen fører til at personer i denne kategorien søker bekræftelse fra andre for å oppnå aksept av andre personer. Samtidig vil unge voksne med denne formen for tilknytning mene at de selv er skyld i avvísning fra andre og klarer derfor å opprettholde det positive bildet av andre personer.

2.2.4 Utrygg desorganisert tilknytning

Den siste kategorien ble lagt til senere og Ainsworth (2015) hevder at barn som utvikler utrygg desorganisert tilknytning ofte har vært utsatt for omsorgssvikt, vold og misbruk av barnets nærmeste omsorgspersoner. Barnet har større risiko for å utvikle psykiske lidelser senere i livet hvis de har denne formen for tilknytning. Barnets behov for nærhet og trygghet til omsorgspersonen blir her uforenelig med det faktum at det er den samme personen som barnet skal føle seg trygg på som skaper frykt for barnet. Dette kan føre til at barnet ikke er i stand til å utvikle en tilknytningsstrategi og det kan igjen føre til at barnet skifter mellom kategoriene utrygg og unnvikende tilknytning og utrygg og ambivalent tilknytning.

Den siste kategorien for unge voksne blir kalt engstelig tilknytning av Bartholomew og Horowitz (1991) og blir forklart med at den unge voksne har lite selvtillit og er usikker når det gjelder sosiale settinger. Samtidig er de negativt innstilt til andre personer og er redd for å gå inn i nære relasjoner og unngår dette for å unngå skuffelser og eventuell avvísning.

2.3 Maslows behovspyramide

Maslow ønsket å se på grunnleggende behov hos alle mennesker som påvirker atferden vår i ulike situasjoner vi befinner oss i. Dette gjorde Maslow fordi han mente at alle mennesker trenger å få dekket sine grunnleggende behov før de har muligheten til å utvikle seg og føle seg trygge. Skaalvik og Skaalvik (2018) viser til at Maslow delte inn behovene i to ulike kategorier; mangelbehov og vekstbehov. Mangelbehov er de behovene det er nødvendig for mennesket å få dekket og som er avgjørende for personens fysiske og psykiske helse. Dette innebærer fysiske behov, samt behovet for trygghet og tilhørighet. Når mangelbehovene er dekket kan mennesker fokusere på å dekke vekstbehovet sitt. Vekstbehovene består av intellektuelle behov, estetiske behov og selvrealisering. Altså at mennesket har mulighet til å videre utvikle seg først når mangelbehovene er dekket.

Nederst på behovspyramiden til Maslow finner vi fysiske behov, altså behov som er nødvendig å få dekket for å sikre overlevelse. Dette innebærer at vi trenger mat, drikke, søvn og beskyttelse mot vær slik at man ikke fryser og sikrer at vi ikke bruker all vår oppmerksomhet på å holde kroppen i live. Neste steg i pyramiden omhandler behovet mennesker har for trygghet. Skaalvik og Skaalvik (2018) sier at vi har behov for å bli beskyttet mot ulike farer som kan føre til ulykker eller skader, og at vi opplever at vi er i trygge omgivelser sammen med andre vi kan stole på. Hvis et barn for eksempel kjenner på en frykt for å være hjemme, vil fokuset bli rettet mot denne utryggheten istedenfor å kunne rette oppmerksomheten mot noe som kan gi videre utvikling.

I midten av pyramiden finner vi de sosiale behovene, altså behov for tilhørighet og kjærlighet. Mennesker har behov for å oppleve tilhørighet til andre og samfunnet for øvrig. Barn som føler at de ikke passer inn eller blir holdt utenfor kan bli så opphengt i det sosiale at de ikke klarer å konsentrere seg om andre aktiviteter eller interesser. På det nest øverste trinnet i pyramiden kommer behovet for anerkjennelse. Mennesker har et ønske om å bli godtatt og respektert som vi er, uavhengig av våre prestasjoner. Dette er tett knyttet opp til selvpoppfattelsen og motivasjonen vår, og vil også virke inn på selvfølelsen vår som videre kan gi opplevd mestringfølelse. Mennesker kan med andre ord oppleve økt motivasjon og engasjement når behovet blir oppfylt. Derimot kan mennesker som ikke opplever anerkjennelse miste motivasjon.

Jeg har valgt å fremheve Skaalvik og Skaalvik sin forståelse av behovspyramiden fordi den gir en utvidet forklaring som jeg mener kan bidra til en større forståelse av de ulike nivåene i pyramiden. Når alle disse behovene er dekket mener Skaalvik og Skaalvik (2018) at mennesker kan forsøke å oppnå det øverste nivået i pyramiden, nemlig selvrealisering. Her vil behovet være å utvikle både kunnskaper og ferdigheter vi besitter, som igjen vil føre til videre vekst og utvikling hos individet. For barn vil dette handle om at de trygt kan utforske verdenen samtidig som de har selvtillit nok til å gjøre seg nye erfaringer.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Dalland (2021) forteller at metoden vi velger å bruke skal bidra til å svare på problemsstillingen vår på en bestemt måte, og at den skal bidra til å hente inn data vi trenger i undersøkelsen. Bakgrunn for valg av metode handler derfor om å begrunne hvilken metode vi mener er best egnet for å svare på problemstillingen. Videre beskriver Dalland (2021) at metodevalg handler om å følge en vei mot mål og at forskeren må begrunne valgene som tas underveis. Det vil derimot ikke alltid være at den beste metoden og det realistiske tidsperspektivet samstemmer. Forskeren må da gjøre rede for valgene som tas, bakgrunnen for valget og eventuelle svakheter ved metoden. Det viktigste vil uansett være å velge den metoden som egner seg best til å svare på problemstillingen.

Ulike metoder kan brukes til å få svar på ulike ting vi lurer på. Dalland (2021) skiller mellom kvantitativ metode, kvalitativ metode og litteraturstudie. Kvantitativ metode blir brukt når vi ønsker å få en bred oversikt over et fenomen og det blir ofte brukt spørreskjema. Et eksempel som Dalland (2021) bruker er om vi vil finne ut noe om hvordan inntekten i befolkningen påvirker levestandarden vår. De svarene vi får da kan omgjøres til tall som er mulig å lese av og analysere. Kvalitativ metode blir derimot brukt hvis vi ønsker å gå i dybden på om det er noe annet enn inntekt som påvirker levestandarden vår. Litteraturstudie baserer seg på tidligere forskning og kunnskap som allerede eksisterer, som jeg vil beskrive i kapittel 3.2.

3.2 Litteraturstudie som metode

Jeg har valgt litteraturstudie som metode i min oppgave for å forsøke å få et dypere innblikk i problemstillingen min. Jeg kunne brukt kvalitativ metode, noe som også kunne gitt meg god innsikt gjennom en annen tilnærming, for eksempel gjennom intervju eller observasjon. Kvalitativ metode kunne gjort at oppgaven min hadde fått et annet resultat fordi jeg kunne fått en dypere innsikt i hvordan barnet selv har opplevd samvær gjennom intervju. Ettersom oppgaven min dreier seg om barn og hvordan deres mentale helse blir påvirket av samvær, ville ikke intervju vært et alternativ for meg fordi det ikke hadde vært forsvarlig eller etisk riktig av meg som bachelorstudent å gjennomføre intervju eller observasjon av barn. Grunnen til dette er at barn er sårbare og kan oppleve å bli retraumatisert ved å fortelle om tidligere erfaringer og hendelser som har vært skadelig for barnet. Hadde jeg brukt kvantitativ metode

kunne jeg fått en oversikt over hvor mye samvær som ble gjennomført og statistikk på dette, men det ville ikke gitt meg noen svar på hvordan det påvirker barnet.

Kiteley og Stogdon (2013) definerer litteraturstudie som en akademisk forskning som tidligere er publisert og formidlet i form av bøker eller artikler. Det er en måte å sammenligne og referere til tidligere forskning som er gjort på området. Aveyard (2019) påpeker at litteraturgjennomgangen er en omfattende studie av forskning som er knyttet til et bestemt spørsmål. Når du gjennomfører en litteraturstudie bestemmer du deg for en problemstilling, så forsøker du å svare på dette spørsmålet ved å søke etter relevant forskning for å så vurdere og analysere forskningen du har funnet gjennom en systematisk tilnærming. Videre påpeker Aveyard (2019) at analysen bidrar til å gi et nytt innblikk i tidligere forskning som bare vil være mulig gjennom å sammenligne flere artikler. Det blir sammenlignet med et puslespill, hvor hver enkelt gjennomført forskning er en bit av puslespillet og at når man da ser flere forskningsartikler sammen, får man se helheten, puslespillet blir komplett og gir økt forståelse.

Jeg har valgt litteraturstudie fordi jeg antar at den vil gi meg andre resultater enn jeg ville oppnådd med å bruke en kvantitativ eller kvalitativ tilnærming til problemstillingen min. Jeg er ikke ute etter å få svar på hvor mange eller hvor ofte barn har samvær, noe jeg ville fått svar på ved en kvantitativ tilnærming. Med en kvalitativ tilnærming kunne jeg fått en dypere forståelse av hvordan barn selv opplever samvær, deres indre følelsesliv og sett på hvordan det påvirket individuelt. På bakgrunn av dette har jeg valgt å bruke litteraturstudie som metode for å kunne få et dypere innblikk i flere forskningsrapporter som allerede finnes om mitt tema. Samvær og barns mentale helse er to temaer som er i stadig utvikling og det må derfor forskes på kontinuerlig. I oppgaven min ser jeg på ulike artikler hvor det ikke er en fasit eller det kommer frem en måte å gjennomføre samvær på som er til det beste for barnet.

3.3 Datainnsamling

Jeg gjennomførte søk i databasen Oria i perioden 21.januar 2022 til 3.februar 2022. Jeg søkte etter vitenskapelige artikler som var fagfellevurdert både på norsk og engelsk.

3.3.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Det er ikke gjort mye forskning på mitt tema på norsk, så etter hvert ble det nødvendig å utvide søket mitt til artikler på engelsk. Jeg begynte med å legge inn søkeord i Oria som kunne bidra til å beskrive temaet mitt. Søkeord jeg brukte til å begynne med var «fosterhjem», «samvær» og «biologisk familie». Jeg fikk da opp 19 treff i Oria som var nye nok til at jeg kunne inkludere de, og som i tillegg var fagfellevurdert. Jeg valgte derfor å bruke inklusjons- og eksklusjonskriterier for å avgrense søket mitt. Jeg begynte med å lese overskriftene på artiklene for å se om de kunne inneholde relevant forskning for mitt tema. Jeg oppdaget at flere av artiklene ikke handlet om hvordan samvær påvirker barn og valgte derfor å overse disse. Jeg fant derimot to artikler som baserer seg på barn og unges opplevelser og fortellinger om samvær. Etter å ha lest gjennom artiklene bestemte jeg meg for å inkludere de to artiklene som blir nevnt nedenfor fordi artiklene tar for seg hvordan barn har opplevd kontakt med foreldrene både fysisk og gjennom sosiale medier:

1: *Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg av Hilde Anette Aamodt og Svein Mossige (2018).*

2: *Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksnes fortellinger av Jeanette Skoglund og Renee Thørnblad (2021).*

Da jeg leste artikkelen *Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksnes fortellinger*, så jeg at de hadde brukt en annen artikkel som kilde for å belyse utfordringer knyttet til samvær mellom barn og biologiske foreldre. Jeg valgte å lese denne for å se om den kunne være relevant for mitt tema. Det viste seg at den tok for seg hvordan samvær påvirker barn og jeg valgte derfor å inkludere den i mitt datamateriale og nevner den nedenfor:

'What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?' A systematic review av Caroline Boyle (2017).

Selv om jeg har funnet tre artikler jeg kan bruke som data grunnlaget i oppgaven min, ønsket jeg å finne i hvert fall én artikkel til som kunne bidra til å belyse problemstillingen. Jeg søkte derfor på nytt i Oria, men denne gangen etter artikler på engelsk. Da jeg forsøkte å bruke de samme søkeordene på engelsk fikk jeg over 3000 treff. Jeg valgte å avgrense søket mitt til fagfellevurderte artikler som ikke var eldre enn fem år. Jeg brukte søkeordene «foster care», «visitation», «mental health», «birth parents». Med disse søkeordene fikk jeg 446 treff og valgte derfor å legge til søkeordene «child protection services» og «psychology» for å spisse

søket inn på barn innenfor barnevernet. Dette ga 122 treff i Oria. Med så mange treff valgte jeg å få en oversikt over artiklene ved å lese overskriftene. Jeg fant først fire artikler som virket interessante for meg og min problemstilling, før jeg leste sammendragene fra artiklene og utelukket tre av artiklene fordi de satte søkelys på andre temaer. Jeg endte dermed opp med å inkludere bare én artikkel fra dette søket (som jeg nevner nedenfor) og bakgrunnen for valget mitt var forskningen som var gjort på kontakt mellom barn og biologiske foreldre som kom frem i artikkelen:

Parent-child contact for youth in foster care: Research to inform practice av Leonore M. McWey og Ming Cui (2017).

3.4 Studiens troverdighet

Reliabilitet er et tegn på at det du har undersøkt og presentert er troverdig og Dalland (2021) mener det gir muligheten for at andre kan vurdere påliteligheten av forskningen. Det er også viktig for studiens troverdighet at den har validitet, at det som skal måles må være relevant og gyldig. Videre kan vi se at Dalland (2021) mener det er to sider ved kildekritikk. Den første handler om å finne litteraturen, altså kildesøk. Den andre sier noe om å redegjøre for litteraturen som blir brukt i oppgaven. Det er viktig at det er tydelig hvorfor man har valgt den litteraturen man har, og at man gjør rede for hvordan man har funnet litteraturen.

Jeg har funnet artikler ved å bruke inklusjons- og eksklusjonskriterier for å finne litteratur som kan bidra til å besvare problemstillingen min. Jeg har valgt ut fire fagfelleverderte artikler som ikke er eldre enn fem år. Det at en artikkel er fagfellevurdert betyr at forskningsartikkelen er vurdert av minst to anonyme og upartiske eksperter på området (utdanningsforskning.no, 2016). Det var viktig for meg å ha oppdatert forskning på temaet for å belyse hvordan vi ser på det i dag, og ikke hvordan vi så på samvær langt tilbake i tid. Jeg har også forsøkt å være bevisst mine egne subjektive meninger og oppfatninger om temaet slik at jeg ikke tillegger litteraturen eller teorien andre meninger.

4.0 Analyse

For å få en god oversikt over artiklene og for å lettere kunne sammenligne de har jeg valgt å lage en oversiktstabell. Aveyard (2019) påpeker at en oversiktstabell kan bidra til å gi en god oversikt og til å sammenligne likheter og ulikheter mellom artiklene. I tabellen vil jeg få en oversikt over de ulike metodene som er brukt og jeg vil få en oversikt over sentrale temaer som går igjen.

For å finne frem til de ulike temaene i hver av artiklene har jeg laget en tematisk analyse for jeg førte det inn i tabellen under (tabell 1). Aveyard (2019) nevner også tre andre kjente metoder for å gjennomføre en analyse; metaanalyse, metaetnografi og integrativ gjennomgang. Hun sier også at disse metodene ikke er egnet for forskning på bachelornivå fordi de krever en analyse som er avhengig av gode kunnskaper om og erfaring fra forskning. Aveyard (2019) sier at en måte å gjennomføre en tematisk analyse på er å gå gjennom resultatene som blir presentert i hver artikkel og lese de flere ganger for å komme frem til hvilke tema som går igjen. Målet med å sammenligne artiklene er slik Aveyard (2019) beskriver det, å få en ny forståelse av hva de ulike artiklene bidrar med i et helhetlig perspektiv, fremfor å se hver individuell artikkel for seg selv. Dette vil bidra til at jeg kan få en helhetlig og bredere forståelse av resultatene. Når jeg har lest grundig gjennom artiklene flere ganger kunne jeg lage tabellen som kommer under (tabell 1) slik at jeg vil ha muligheten til å sammenligne både metodene som er anvendt og temaene som går igjen i de fire artiklene.

Tabell 1:

Navn og år	Tittel	Formål	Metode	Respondenter	Alder	Sentrale temaer
Caroline Boyle, 2017	'What is the impact of birth family contact in adoption and long-term foster care? 'A systematic review	Bidra til at sosialarbeidere og andre som tar beslutninger om samvær tar hensyn til påvirkningen av samvær og	Kvalitativ metode	11 tidligere studier	Ikke nevnt	Tilknytning, selvidentitet, barns rett til beskyttelse og separasjon

		ser på forskningen som er gjort på dette området				
Jeanette Skoglund & Renee Thørnblad, 2021	Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksnes fortellinger	Se på hva som kan være utfordringer knytter til samvær og utvide forståelse for ulike synspunkt når samvær skal fastsettes	Kvalitativ metode med semistrukturerte intervjuer gjennomført i 2015	26 informanter, 15 kvinner og 11 menn	19-29 år	Tilknytning, barns rett til beskyttelse og selvidentitet
Lenore M. McWey & Ming Cui, 2017	Parent-Child contact for youth in foster care: Research to inform practice	Se på hvor ofte barn har kontakt med sine biologiske foreldre, faktorer som er knyttet til mengden av kontakt og om kontakten var assosiert med foreldre og barns psykiske helse	Kvantitativ metode: spørreskjema	452 informanter	6-17 år	Tilknytning, barns rett til beskyttelse, selvidentitet og separasjon
Hilde Anette Aamodt & Svein	Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og	Hvilke utfordringer og muligheter kontakt	Kvalitativ metode med intervju av både barn,	34 informanter	Ikke nevnt	Separasjon, tilknytning, selvidentitet og

Mossige, 2018	barn under offentlig omsorg	gjennom sosiale medier kan skape både for barn, foreldre, fosterforeldre og saksbehandlere i barnevernet	saksbehandle re, miljøarbeider e, foreldre, en fostermor og representante r fra fosterhjemsfo reningen			barns rett til beskyttelse

4.1 Presentasjon av forskningsartiklene

Jeg har valgt å skrive et sammendrag av hver artikkel for å presentere artiklene hvor jeg tar frem de temaene jeg har kommet frem til gjennom tematisk analyse og som jeg derfor mener er relevant for oppgaven.

Artikkel 1: «*What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?*» A systematic review» av Caroline Boyle (2017).

Sammendrag: Boyle (2017) påpeker at samvær har blitt innskrenket de siste årene, selv om samvær kan hjelpe barn som bor i fosterhjem til å få bedre tilknytning til foreldrene og fosterhjemmet, og bearbeide følelsen av tap og sorg. Boyle (2017) ønsker derfor at personer som fastsetter samvær vurderer dette individuelt og tar hensyn til hva som er barnets beste. Resultatene er kodet med tilknytning, atskillelse og tap, og identitet. Når det gjelder tilknytning kan samvær ha både positiv og negativ innvirkning på barnet. Det viser seg at kontakt med søsken, besteforeldre og andre i den utvidede familien var viktig for barnet og at samvær kunne bidra til at barnet i større grad klarte å knytte seg til fosterfamilien. Barnets stressnivå ble senket når de opplevde at det gikk bra med den biologiske familien og at barnet opplevde at de hadde det bra. På den andre siden kan samvær føre til at barn opplever å bli avvist av sine biologiske foreldre og at de undergravde fosterforeldrene. Denne negative påvirkningen på barnet kan mulig føre til at barnet blir reaktivert og viser usikker tilknytningsatferd. Videre mener Boyle (2017) at samvær kan bidra til at barn får hjelp til å bearbeide adskillelse fra den biologiske familien og at det hjelper barnet å vite at

familien fortsatt bryr seg om dem. Samtidig kan samværet gjøre at barnet bruker lengre tid på å bearbeide tapet. Samværet kan også føre til at barnet idoliserer foreldrene og derfor bruke lengre tid på å knytte seg til fosterfamilien.

Til slutt påpeker Boyle (2017) at barn fortsatt kan bli utsatt for overgrep under samvær. Når det kommer til barnets identitet, er det viktig for dem å ha en tilknytning og forståelse av hvor de kommer fra og hvem familien er. Når det ikke er mulig for barnet å ha kontakt med de biologiske foreldrene, kan kontakt med andre familiemedlemmer sørge for at barnet får hjelp til å lære om historien sin. På bakgrunn av funnene til Boyle (2017) kommer det frem at samvær kan ha veldig positiv påvirkning for noen barn, mens det for andre kan være skadelig. Det er derfor viktig at hver sak blir vurdert individuelt. Barnets alder ved flytting fra den biologiske familien vil også påvirke hvordan barnet opplever samvær. Samtidig kan samvær være med å bidra til at barnet ikke idoliserer foreldrene, slik de kan gjøre hvis det ikke er kontakt eller er kontakt som ikke innebærer fysiske møter. Til slutt påpeker Boyle (2017) at det er viktig for barnet at både den biologiske familien og fosterfamilien er åpen og støtter barnet. Dette kan bidra til at barnet får oppleve gode relasjoner til begge familiene.

Artikkel 2: «*Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksnes fortellinger*» av Jeanette Skoglund og Renee Thørnblad (2021).

Sammendrag: Artikkelen handler om utfordringer med samvær mellom foreldre og barn som er plassert utenfor hjemmet i slektsfosterhjem. Samtidig ønsker de å få frem historier om samvær som ikke alltid er til barnets beste, da det som oftest er samvær som er positive for barnet som blir fremhevet. Gjennom intervjuer med 26 unge voksne har Skoglund og Thørnblad (2021) kommet frem til fem ulike utfordringer som i hovedsak ble påpekt av informantene. Den første omhandler samvær som ikke blir regulert og som mulig kan være skadelig for barnet. Det andre handler om barn som ønsker mer samvær med foreldrene, men som ikke får dette fordi samværet kan være skadelig for barnet. Det tredje punktet viser til at samvær i noen tilfeller kan brukes som en form for belønning for foreldrene, istedenfor at samværet skal bidra til å opprettholde eller bygge videre på en relasjon som er positiv for barnet. Den fjerde kategorien til Skoglund og Thørnblad (2021) påpeker at samværet kan gi foreldre en

mulighet til å påvirke barna negativt. Ved å gi falske løfter om at de skal få flytte hjem igjen eller snakke negativt om fosterfamilien slik at barna får et negativt syn på fosterfamilien. Det femte og siste punktet viser til hvordan det kan påvirke barn negativt når foreldrene avlyser, eller ikke kommer til avtalt samvær. Skoglund og Thørnblad (2021) antyder at informasjonen de har fått fra informantene ikke tyder på at samvær ikke burde gjennomføres, men at det i større grad burde ha vært regulert og at barna i større grad kanskje kunne nyttiggjort seg av mer informasjon om hva som egentlig var utfordringene til foreldrene slik at de kunne oppnådd større forståelse for at situasjonen var slik den var.

Artikkel 3: «*Parent-child contact for youth in foster care: Research to inform practice*» av Leonore M. McWey og Ming Cui (2017).

Sammendrag: Artikkelen ønsker å se på hvor mye samvær barn som bor i fosterhjem har med sin biologiske familie og hvordan dette påvirket barnets relasjon til fosterfamilien og barnets psykiske helse. Studien finner at det er mer vanlig at barn har jevnlig kontakt med mor enn far og at far ofte opplever å bli tilsidesatt av barnevernet. Allikevel fant ikke studien tegn på at hvor mye kontakt et barn har med far påvirker deres uttrykk. Videre påpeker McWey og Cui (2017) at barn som har opplevd omsorgssvikt har mindre kontakt med foreldrene enn barn som har opplevd vold og seksuelle overgrep. Yngre barn har også mer kontakt med foreldrene enn eldre barn. Et annet funn i artikkelen påpeker at barn med afroamerikansk opprinnelse har mer kontakt med familien sin enn det etnisk hvite barn har. Dette kan ha sammenheng med at minoriteter som bor i fosterhjem ikke opplever at kulturen deres blir ivaretatt og at de derfor er avhengige av familien for å bevare kulturen sin. Videre ser vi at plassering i familien fører til økt samvær versus plassering i tradisjonelt fosterhjem. En av faktorene som kan ha påvirkning på dette, er at nettverksplasseringer oftere er mer åpen for samvær uten tilsyn og at det vil være mer naturlig å ha kontakt med foreldrene når barnet bor hos andre familiemedlemmer. Til slutt kommer det frem at barn som har daglig kontakt med sin mor viser færre tegn på atferdsproblemer enn barn som ikke har kontakt med mor. Det kan også være vanskelig for barnet når samværet er over og de kan bli forvirret over hvorfor de ikke kan bli med familien sin hjem. Avslutningsvis påpeker McWey og Cui (2017) at barn som har mye kontakt med sin familie viser færre tegn på dårlig psykisk helse.

Artikkel fire: «*Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg*» av Hilde Anette Aamodt og Svein Mossige (2018).

Sammendrag: Artikkelen handler om hvordan kontakten på sosiale medier kan oppleves for barn som bor i fosterhjem. I dagens samfunn har barn og unge relativt tidlig tilgang på mobiltelefoner og ulike sosiale medier som gjør det mulig for foreldre og barn å holde kontakten utenom fastsatt samvær. Aamodt og Mossige (2018) har gjennom intervjuer med til sammen 34 informanter sett nærmere på hvordan denne kontakten oppleves for barnet. Et av funnene var at kontakten på sosiale medier kunne skape uro for barnet. Informasjonen barn får gjennom sosiale medier, enten ved direkte kontakt med foreldrene eller gjennom innhold foreldre legger ut slik at barnet kan se det, kan skape usikkerhet og legge et ansvar på barnet som det ikke skal ha. Videre ser de at kontakt på sosiale medier kan skape ro for barnet. En av faktorene som gjør kontakten positiv er at barnet kan få trygghet i at det går bra med foreldrene mellom samværene. Videre viser det seg at jevnlig kontakt kan føre til bedre samvær da både foreldre og barn er oppdatert på hva som skjer i hverdagen, slik at samværene ikke handler om hva som har skjedd siden sist, men om hva som skjer her og nå. Det er også viktig for barnet å ha muligheten til å formidle hendelser til foreldrene fortløpende og ikke måtte vente til neste samvær. Det siste funnet viser at det er viktig med samarbeid mellom partene som gjelder kontakten på sosiale medier. Det blir påpekt at foreldre i noen tilfeller vil ha behov for veiledning om hvordan de på best mulig måte kan oppføre seg på sosiale medier for at kontakten skal oppleves som positiv for barnet. Til slutt påpeker de at det ikke er muligheter for å regulere kontakten på sosiale medier og at det derfor er viktig med en åpen dialog og et godt samarbeid med foreldrene og omsorgspersonene.

5.0 Diskusjon av funn

Jeg vil i dette kapittelet diskutere funnene fra analysen i forrige kapittel i sammenheng med teorien jeg har valgt. Jeg har valgt å dele inn drøftingen i de sentrale temaene som kom frem av analysen jeg gjorde. Heretter omtales biologiske foreldre og biologisk familie som familie eller foreldre.

5.1 Tilknytning

Det kommer frem av forskningen til Boyle (2017) at samvær med foreldre kan hjelpe barn med å få en trygg tilknytning til fosterfamilien så lenge barnet opplever at det går bra med foreldrene når barnet ikke er sammen med dem. Barn som bor i fosterhjem kan slik Haugli og Haavik (2010) forklarer det, utvikle nye og trygge tilknytninger til fosterfamilien hvis de opplever å få sine grunnleggende behov dekket, og hvis de opplever kontinuitet i omsorgen de mottar. Dette kan ses i sammenheng med Maslows behovspyramide som sier at når mennesker får dekket sine grunnleggende behov har de mulighet til å utvikle seg sosialt, skape tilknytning og oppleve kjærlighet. At kontakten kan være positiv for barnet mener også Aamodt og Mossige (2018) når de påpeker at det for noen barn kan bidra til å skape ro for barnet samtidig som det kan bidra til at barnet lettere tilpasser seg fosterhjemmet.

På den andre siden kan for mye kontakt, også kontakt gjennom telefon og sosiale medier, oppleves som belastende for barn og igjen føre til en negativ påvirkning på relasjonen til fosterhjemmet slik det kommer frem av forskningen til Aamodt og Mossige (2018). Denne negative påvirkningen kan komme som følge av at kontakten ikke er regulert og at barnet opplever det som vanskelig å regulere avstanden til sine foreldre. Når barnet ikke klarer å regulere denne kontakten og opplever det som en belastning står barnet i fare for å bli retraumatisert fordi kontakten bringer frem minner og tidligere opplevelser knyttet til omsorgssvikten de opplevde. Videre kan dette føre til at barn får utfordringer med å knytte seg til fosterfamilien og dermed kan stå i fare for å få en utrygg tilknytning som Ainsworth (2015) forklarer at kan føre til at barnet blir urolig eller avviser fosterfamilien. Det kommer også frem i forskningen til Skoglund og Thørnblad (2021) at samvær i noen tilfeller ikke er til barnets beste og at barnet opplever å bli oversett av sine foreldre. Det kan bidra til å øke risikoen for at barn går tilbake til en utrygg tilknytning og Boyle (2017) fremhever at det øker risikoen hvis barnet opplever å bli avvist av foreldrene gjentatte ganger. Boyle (2017) påpeker også at hvis foreldrene er negative til fosterfamilien, kan samværet føre til at barnet blir

usikkert og dermed ikke klarer å etablere en trygg tilknytning til fosterfamilien. Bartholomew og Horowitz (1991) påpeker at barn som vokser opp uten trygg tilknytning risikerer å videreføre dette inn i voksenlivet og kan da ende opp med å enten være avvisende ovenfor andre eller bli avhengig av bekreftelse fra andre for å føle seg akseptert. En usikker tilknytning i voksen alder kan også påvirke selvbildet og relasjonen til andre mennesker.

McWey og Cui (2017) påpeker at det i flere tilfeller viser seg at fosterfamilien er bekymret for samværet mellom barn og familie og at de begrunner dette med frykten for at barnet skal havne i en lojalitetskonflikt mellom fosterhjemmet og familien sin. Videre viser forskningen deres at det ikke var noen sammenheng mellom hvor mye kontakt barn hadde med sine foreldre og barnets relasjon og tilknytning til fosterhjemmet. Det kom også frem at barnets opplevelse av trygghet til fosterfamilien ikke ble påvirket av hvor mye kontakt de hadde med familien. Slik dette funnet blir fremstilt av McWey og Cui (2017) kan det tolkes som at samvær ikke vil ha en påvirkning på barnets tilknytning til fosterhjemmet.

Også Boyle (2017) fremhever at samvær i noen tilfeller kan bidra til at barn går fra å ha en utrygg tilknytning til sine foreldre til en trygg tilknytning med fosterfamilien, mens det samtidig kan ha motsatt effekt for andre barn. Hvis foreldre oppfører seg på en måte som gjør at barnet idoliserer dem eller at barnet ikke får et realistisk bilde av sin situasjon, kan dette føre til at barnet opprettholder utrygge tilknytninger som igjen kan påvirke relasjonen til fosterhjemmet. Samtidig er det viktig å bemerke seg at selv om samvær med foreldre kan påvirke barnet negativt, kan samvær med for eksempel søsken eller besteforeldre oppleves som positivt for barnet. Boyle (2017) påpeker at dette kan ha sammenheng med at barnet har trygg tilknytning til søsken og besteforeldre og at disse relasjonene kunne være en beskyttelse for barnet. Noen barn som bor i fosterhjem har kanskje tilbrakt en del tid hos besteforeldre og har muligens opplevd gode rollemodeller som har gjort at barnet har utviklet gode indre arbeidsmodeller, som igjen kan føre til at barnet har lettere for å få en trygg tilknytning til fosterhjemmet. Slik Bowlby (2005) ser det kan mulig årsak til dette være at barnet har opplevd å bli sett og hørt når det har vært sammen med besteforeldre, noe som er en viktig faktor i utviklingen av gode indre arbeidsmodeller.

Det kommer frem her at det er uenighet om hvordan samvær påvirker barnets tilknytning. Bakgrunnen for variasjonene kan muligens handle om at det er store forskjeller i barnets historie og barnets relasjon til foreldrene før de flytter i fosterhjem. En annen faktor som kan

ha bidratt til de ulike synspunktene er barnets alder. Etter hvert som barn blir eldre, kan de få en annen forståelse av sin bakgrunn samtidig som barnet kanskje i større grad klarer å sette ord på følelser og dermed får snakket om og bearbeidet følelser knyttet til samvær. I mine øyne kan dette bidra til at barn klarer å opprettholde en trygg tilknytning til fosterfamilien fordi barnet over tid opplever å bli hørt og får støtte av fosterfamilien.

5.2 Barns rett og behov for beskyttelse

Maslow forklarer at et av de grunnleggende behov mennesker har er å oppleve trygghet og beskyttelse. Barn har også krav på beskyttelse som kommer tydelig frem av barnekonvensjonen og barnevernloven. McWey og Cui (2017) mener at det ofte er en oppfatning at samvær kan være skadelig for barn hos fosterfamilier, selv om forskningen deres viste at barn som har daglig kontakt med mor ofte viser mindre tegn på atferdsproblemer kontra barn som ikke hadde noen kontakt med mor. Det er derimot ikke en fasit at alle barn skal eller bør ha daglig kontakt og dette påpeker Aamodt og Mossige (2018) når de viser til at kontakt over telefon og sosiale medier kan påtvinge barn informasjon og bli involvert i foreldrenes liv uten at dette er noe de ønsker. Det kan være vanskelig for barn å beskytte seg selv eller å overse forsøkene på kontakt fra foreldrene. Når barn ikke opplever å ha kontroll over kommunikasjonen og at den oppleves som belastende, kan det bli en påkjenning for både barnet og fosterfamilien. Hvis vi ser dette i sammenheng med Maslows behovspyramide, kan barnet stå i fare for å bruke mye energi og krefter på å forsøke å beskytte seg selv og dermed ha økt risiko for å fungere dårlig sosialt. Det kan ha sammenheng med at noen foreldre i perioder er veldig opptatt av å ha kontakt, mens de i andre perioder trekker seg unna. Det blir da vanskelig for barnet å vite hva det kan forvente og barnet står i fare for å opprettholde eller falle tilbake til det Ainsworth (2015) klassifiserer som usikker tilknytning. Barn kan også oppleve at fosterfamilien ikke bidrar til å beskytte barnet og kontakten kan da bli en belastning på relasjonen til fosterfamilien slik både Aamodt og Mossige (2018) og Boyle (2017) påpeker.

Det vil aldri kun være opp til barn hvor mye og hvor ofte de skal ha samvær. Det er opp til barnevernstjenesten og eventuelt rettssystemet å avgjøre. Det poengterer også Boyle (2017), at barnevernstjenesten må vurdere om det er trygt for barnet å ha samvær, at barnet ikke står i fare for å fortsatt bli utsatt for ulike former for overgrep, men det er samtidig viktig å ta hensyn til barnets ønsker. Videre er det viktig at barnet forstår at det er en balansegang

mellom hensynet til barnets ønsker og det faktum at barnet skal beskyttes fra situasjoner som er skadelig for barnet. Denne balansegangen kan føre til utfordringer hvis samvær blir strengt begrenset og barnet samtidig ønsker mer kontakt med familien. Det kommer frem i forskningen til Skoglund og Thørnblad (2021) at det for noen barn kan bli skadelig når samværet en dag ikke blir begrenset av hverken barnevernstjenesten eller fosterfamilien. De viser til at to av informantene deres på et tidspunkt begynte å ruse seg sammen med foreldrene og dermed satt seg selv i en potensielt skadelig situasjon. Denne søken etter kontakt og relasjon til foreldrene kan ha sammenheng med at barnet i stor grad har vært skjermet fra dem i store deler av oppveksten og dermed ikke er i stand til å se problemene foreldrene har og har endt opp med å idolisere dem. Man kan da argumentere for at ønsket om å beskytte barnet mot situasjoner som potensielt kan være skadelig har ført til at barnet ikke har forstått alvoret i situasjonen.

Videre kan vi se av forskningen til Skoglund og Thørnblad (2021) at barn som bor i fosterhjem hos slekt, for eksempel besteforeldre, kan oppleve at de ikke klarer å beskytte dem mot foreldrene. Enten at det er vanskelig for besteforeldrene å avvise sine barn for å beskytte barnebarnet, eller at foreldrene har mulighet til å oppsøke barnet der det bor uten at fosterfamilien er hjemme. Dette kommer tydelig frem fra en informant som opplevde at mor ofte kom på besøk uten at samværet var regulert og at det da oppstod episoder med vold. Denne formen for uregulert samvær kan føre til at barnet ikke har et sted som er trygt og har større sannsynlighet for å oppleve retraumatisering, og dermed ikke klarer å utvikle seg videre slik Maslow beskriver. Barnet kan også stå i fare for å utvikle en utrygg og desorganisert tilknytning som igjen kan føre til at barnet senere får psykiske lidelser. Barn som vokser opp med denne formen for tilknytning kan slik Bartholomew og Horowitz (1991) forklarer det, ha problemer med det sosiale og samtidig ikke klare å knytte seg til andre personer.

Selv om begrensning av samvær kan føre til ulike utfordringer, er det ikke automatisk slik at det alltid stemmer for alle barn. Skoglund og Thørnblad (2021) mener at barn som får tilstrekkelig informasjon om bakgrunn for en eventuell skjerming fra foreldrene i større grad er i stand til å forstå at det er til barnets beste. Yngre barn har ofte et behov for å bli beskyttet, men de mangler muligheten til å beskrive at det er det de trenger. Hvis de da får informasjon som er tilpasset deres alder og modenhet har de økt mulighet til å kunne medvirke og delta i avgjørelser knyttet til samvær. Videre kan vi se at Skoglund og Thørnblad (2021) mener at tilstrekkelig informasjon kan bidra til at barn ikke idoliserer foreldrene, og at de får en

forståelse av at det ikke er barnet sin feil at de ikke kan bo sammen med eller treffe foreldrene like ofte som de gjerne ønsker. Barn som ikke opplever å få denne forklaringen og forståelsen av hvorfor de ikke får treffe sine foreldre kan føle at de blir avvist og at foreldrene ikke har kjærlighet til dem. Det finnes ingen fasit på hva som vil være tilstrekkelig informasjon for alle barn. Det kan tenkes at noen barn er bedre rustet til å motta informasjon om foreldrene som er negativt, mens det for andre barn kan føre til en fornektelse. Det vil da være nødvendig å tilpasse informasjonen ut ifra hvor mye barnet vil tåle.

Det er ingen tvil om at barn trenger å bli beskyttet fra situasjoner som mulig kan være skadelig for barnet. Jeg opplever at det er lite fokus på samarbeid på tvers av instanser, foreldre og fosterhjem og at fokuset i stor grad er på om at det skal være samvær eller ikke. Et godt samarbeid og god kommunikasjon mener jeg vil være viktig for at barnet skal være trygt og bli beskyttet, men jeg kan ikke se at dette blir tatt opp i forskningen. Det er også viktig at barnet blir hørt og at det faktisk blir tatt hensyn til barnets ønsker, spesielt i saker hvor barnet uttrykker ønsker om enten mindre samvær eller å ikke ha samvær i det hele tatt. Det er ikke dermed sagt at barnet skal få bestemme dette, men det er viktig å da finne ut av hvorfor barnet ønsker mindre kontakt og ut ifra den informasjonen finne en løsning i samarbeid med barnet og personene rundt barnet.

5.3 Selvidentitet

Alle mennesker utvikler sin egen identitet. Dette skjer gjennom sosialisering og når man får en forståelse av hvem man selv er og hvilken plass man har i samfunnet. Slik Bunkholdt (2017) forklarer, henger identitet og selvilde tett sammen og oppveksten kan i stor grad påvirke dette både i positiv og negativ retning. Dette beskriver også Bowlby (2005) når han forklarer indre arbeidsmodeller og hvordan arbeidsmodellen vi har bidrar til hvordan vi forstår samfunnet. Hvordan barnet forstår sine omgivelser vil gi det forutsetninger for å kunne forstå samfunnet ellers. Dette kan ses i sammenheng med viktigheten av kontakt med familien sin slik McWey og Cui (2017) forklarer. Fra deres forskning kommer det frem at kontakt med familien kan være ekstra viktig for at barn av en annen kultur skal få utvikle og forstå sin egen identitet og hvor de kommer fra. Videre påpeker McWey og Cui (2017) at kultur som oftest ikke ivaretas når barn bor i fosterhjem. Jeg mistenker at dette kan ha sammenheng med at de fleste fosterhjem er etnisk hvite og ikke innehar kompetanse til å videreformidle en annen kultur enn den de selv har vokst opp i. En av farene som kan oppstå hvis barnet da ikke får ha

kontakt med familien sin er at barnet mister muligheten til å bli kjent med opphavet sitt som kan ses i sammenheng med Maslows behovspyramide. For at menneske skal kunne utvikle seg videre oppover i pyramiden er det nødvendig at vi blir kjent med oss selv og at vi blir trygge på oss selv, noe barn og unge kan bli når de får lære å kjenne kulturen sin. Kontakt med familien kan derfor bidra til at barnet får en bedre forståelse av seg selv og dermed utvikler et positivt selvbilde og Boyle (2017) påpeker også at dette kan hjelpe fosterfamilien til å bedre forstå og støtte barnet i utviklingen. I tilfeller hvor barnet ikke kan ha kontakt med foreldre, vil kontakt med for eksempel besteforeldre og søsken kunne bidra til identitetsutviklingen til barnet ved å gi barnet informasjon om hvor det kommer fra og familiehistorien. Samtidig er dette avhengig av et samarbeid mellom familien og fosterfamilien slik Boyle (2017) fremhever. Det viser seg også at det blir viktigere for barn jo eldre de blir å få kunnskap om bakgrunnen sin. Barnet trenger å få støtte i fosterhjemmet til å bruke tid på og ha muligheten til å uttrykke følelser rundt opphavet sitt. Når barnet har samvær med foreldre og har muligheten til å dele nye erfaringer, samt å få bekreftelse på tidligere erfaringer, dette kan slik Aamodt og Mossige (2018) beskriver det bidra til barnets utvikling av identitet.

Det er samtidig viktig å ta hensyn til at kontakt med familien ikke er utelukkende positivt for identitetsutviklingen til barn. Noen foreldre er ikke i stand til å skjerme barnet fra sine egne utfordringer og Aamodt og Mossige (2018) forklarer at dersom barn blir eksponert for dette kan det føre til at barnet ikke klarer å bearbeide inntrykkene. Dette kan igjen føre til at barn blir retraumatisert og utvikler negative indre arbeidsmodeller. Denne påvirkningen kan føre til at barnet får et negativt selvbilde og kan få utfordringer med å videreutvikle seg sosialt og fortsette utviklingen sin i tråd med Maslows behovspyramide. En annen risiko knyttet til at barnet får informasjon som er vanskelig å håndtere er at barnet kan falle tilbake til Ainsworth sin usikre tilknytningskategori og dermed få vanskeligheter med å tilpasse seg i fosterhjemmet. Videre kan dette hemme prosessen med å endre negative indre arbeidsmodeller til positive indre arbeidsmodeller ved at barnet fortsetter å bli bekreftet på den sannheten de kjenner og dermed blir fastlåst i en situasjon hvor de har negative rollemodeller. Noen barn har også utfordringer med at de ikke føler seg som en del av fosterfamilien eller det nye miljøet de har flyttet til slik Skoglund og Thørnblad (2021) viser til i forskningen sin, noe som er viktig for identitetsutviklingen. Slik en av informantene beskrev at han opplevde et sterkt behov for å søke etter sin identitet hos sine foreldre som hadde rusproblemer, og dermed endte opp med å begynne med rus selv. Dette handler om det

Bunkholdt (2017) beskriver om at barn som har et negativt selvbilde oppsøker situasjoner og miljøer for å få bekreftelse på identiteten sin når de ikke føler seg som en del av fellesskapet, uavhengig av om det kan være positivt eller negativt.

Kontakt med familie kan altså bidra til at barnet utvikler identiteten sin ved å få kunnskap om sin egen bakgrunn og opphav. Samtidig ser jeg utfordringene som kan komme hvis barnet av ulike grunner ikke har kontakt med familien, enten hvis det er så skadelig for barnet at det ikke er mulig, at foreldrene ikke lever lenger eller hvis barnet har flyktet alene fra et annet land. Jeg mener derfor at det bør være et større fokus på hvordan barn kan bli kjent med bakgrunnen sin uavhengig av kontakt med familien. Det bør fokuseres mer på å lære opp fosterfamilier og at det burde bli lagt ned en større innsats i å rekruttere fosterhjem som ikke er etnisk norske.

5.4 Separasjon

Fremmedsituasjonen utviklet av Ainsworth ser på hvordan barn reagerer på å bli separert fra omsorgspersonen sin. Barn reagerer ulikt ut ifra hvilken form for tilknytning de har utviklet. McWey og Cui (2017) forklarer at barn kan bli forvirrede og utrygge når de blir separert fra familien sin. Ainsworth (2015) mener at dette kan for flere barn være en helt naturlig reaksjon hvis barnet har en trygg tilknytning eller en utrygg og ambivalent tilknytning. Metoden får derimot kritikk av Smith (2018) som mener at metoden er best egnet på barn i alderen 12-20 måneder og dermed ikke vil kunne anvendes på samme måte med eldre barn og at en metode alene ikke vil være grunnlag for å si noe om hvordan alle barn opplever tilknytning og relasjon til omsorgspersoner. Smith (2018) påpeker også at samfunnet har utviklet seg i stor grad siden metoden ble oppfunnet og at barn i dag er mer vant til adskillelse i form av barnehage og lignende. Selv om barn i dagens samfunn er mer vant til adskillelse, mener jeg at det blir feil å avskrive metoden til Ainsworth av den grunn. Det er en vesentlig forskjell mellom det å bli levert i barnehagen til personer barnet kjenner og får en tilknytning til, enn å levere barnet til en fremmed person de aldri har sett før.

Boyle (2017) påpeker at noen barn opplever at kontakt med foreldrene eller andre i familien kan bidra til at barnet får prosessert noen av de ambivalente følelsene de har knyttet til separasjonen. Bakgrunnen for dette er at når barnet vet at det går bra med familien, klarer de i større grad å finne ro og knytte seg til fosterfamilien. Dette var spesielt viktig for barn som

har foreldre med utfordringer knyttet til rus eller psykiatri. Det er også viktig for barnet å bli bekreftet på at foreldrene fortsatt er glad i barnet og bryr seg om dem. Det kan også her være tilstrekkelig med kontakt gjennom telefon og sosiale medier slik Aamodt og Mossige (2018) påpeker. Barnet kan da ha foreldrene på avstand og unngå å bli utsatt for fortsatt omsorgssvikt, samtidig som de får vite noe om hvordan det går med foreldrene. Fosterfamilier beskriver i forskningen til Boyle (2017) at det kan være utfordrende å håndtere de vanskelige følelsene barn ofte får etter samvær, men at de samtidig har sett at det på lang sikt bidrar til at barnet kan få en bedre forståelse for de negative følelsene og dermed ha mulighet til å bearbeide følelsene.

Selv om det kan virke som at kontakt og samvær vil være utelukkende positivt og til barnets beste, påpeker Boyle (2017) at det også kan bidra til at barnet ikke klarer å finne ro og gå videre i livet ved vedvarende samvær med familie. Barnet kan kjenne på negative følelser lenge og i tillegg oppleve å få dårlig samvittighet ovenfor eventuelle søsken som enten fortsatt bor hjemme eller som bor i et annet fosterhjem. For noen barn vil også kontakt gjennom telefon og sosiale medier ha en negativ påvirkning i form av at de ikke klarer å holde foreldre på avstand slik Boyle (2017) beskriver. Noen foreldre klarer ikke selv å se at kontakten blir en belastning for barnet slik Aamodt og Mossige (2018) også påpeker. Videre kan vi se at samvær kan føre til økt aggresjon hos barn, da spesielt når barnet opplever at samværet har vært positivt for dem.

Noen foreldre kan bruke tiden på samvær til å overøse barnet både med gaver og oppmerksomhet påpeker Boyle (2018), i tillegg til at noen foreldre snakker negativt om fosterfamilien eller gir lovnader om at barnet snart skal få komme hjem igjen. Det er noe som igjen kan gjøre at barnet idoliserer foreldrene og dermed ikke kan legge skylden for at de bor i fosterhjem på noen andre enn seg selv eller fosterhjemmet. Idolisering av foreldrene kan gjøre at barnet vil få utfordringer med å få en trygg tilknytning til fosterhjemmet. Hvis foreldre oppfører seg på denne måten som Boyle (2018) beskriver, har det ofte sammenheng med at de selv har problemer med å bearbeide separasjonen og tapet av barnet sitt. Samtidig viser det seg at noen foreldre er i et fastlåst mønster og ikke er i stand til å sette barnet beste foran sine egne behov. I verste fall kan dette gjøre at samvær blir en arena hvor foreldrene kan fortsette å utsette barnet både for omsorgssvikt eller mishandling og dermed bli retraumatisert.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg gjennom litteraturstudie sett på hvordan samvær mellom biologiske foreldre og barn kan påvirke barnet. En av grunnene til at dette er viktig å undersøke er at det kan se ut som samvær øker i omfang etter at staten Norge har blitt dømt i den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Jeg har analysert forskningsartiklene mine for å kunne svare på problemstillingen min som var:

«Hvordan påvirker samvær med biologiske foreldre, barn og unge som er plassert i fosterhjem over lang tid?»

Funnene i oppgaven min kan ikke konkludere med en fasit om hvordan samvær påvirker barn og unge, men det som kommer frem er at det kan være store variasjoner hos hvert enkelt barn.

Funnene viser at barn og unge som blir hørt, opplever å bli støttet og får hjelp til å både sette ord på følelser og å bearbeide følelser, og i større grad får en positiv opplevelse av samvær med foreldre. Barn trenger bekreftelse på at følelsene de har er naturlige, men samtidig er det viktig at fosterfamilien bidrar til at barnet ikke dveler for lenge ved de negative følelsene slik at det ikke fører til en dårligere mental helse hos barnet. Det kan derimot være skadelig for barnet når disse følelsene ikke blir bearbeidet og kan føre til at barnet får ulike atferds utfordringer som kan bli en belastning på relasjonen til fosterfamilien. Et godt samarbeid og åpen kommunikasjon mellom barnet, familien og fosterfamilien, vil også kunne bidra til at samvær ikke påvirker barnets mentale helse negativt.

Det som alltid vil være viktig når det skal fastsettes hvor mye samvær det skal være er å ta hensyn til hva som er barnets beste i den enkeltes tilfelle. For flere barn kan samvær utgjøre en risiko for deres mentale helse hvis behovene deres ikke blir godt nok ivaretatt og hvis det er en risiko for at barnet fortsatt blir utsatt for omsorgssvikt, vold eller overgrep. I slike tilfeller vil det være viktig at menneskene som er tett på barnet bidrar til å beskytte barnet enten i form av å gi barnet rom for å bearbeide følelsene sine knyttet til samvær eller at de vurderer omfanget av samvær på nytt for å gi barnet den beskyttelsen de har krav på. I tilfeller hvor samværet kan være skadelig for barnet må det også vurderes om det skal være tilsyn på samværene for å beskytte barnet. Samtidig vil samvær for andre barn bidra til at barnet får et

bedre forhold til sine biologiske foreldre og det kan samtidig bidra til at barnet kan flytte hjem igjen, noe som er målet i de aller fleste tilfeller.

Litteraturliste

Aamodt, & Mossige, S. (2018). Kontakt på sosiale medier mellom foreldre og barn under offentlig omsorg. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 95(2-03), 110–126.

<https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2018-02-03-04>

Ainsworth, M. (2015). *Patterns of attachment : a psychological study of the strange situation*. Psychology Press. * **63 sider**

Anstorp, A. & Benum, K. Hva trenger terapeuten for å gi god traumebehandling?. I K. Benum (Red.), *Traumebehandling – komplekse traumelidelser og dissosiasjon* (s. 19-38).

Universitetsforlaget. * **19 sider**

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health av social care: a practical guide (fourth edition)*. Open International Publishing

Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Barne- og ungdomsdirktoratet. (2018, 6. April). *Omsorgssvikt*. Bufdir.no.

https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Tegn_pa_vold_og_overgrep/Omsorgssvikt/

Bartholomew, & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244. [https://doi.org/10.1037/0022-](https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226)

[3514.61.2.226](https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226) ***19 Sider**

Bowlby, J. (1982). ATTACHMENT AND LOSS. *American Journal of*

Orthopsychiatry, 52(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x> ***14**

sider

Bowlby, J. (2005). *The making and breaking of affectional bonds*. Routledge. * **212 sider**

Boyle. (2017). 'What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?' A systematic review. *Child & Family Social Work*, 22(S1), 22–33.

<https://doi.org/10.1111/cfs.12236>

Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid : fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Gyldendal akademisk.

Dagbladet. *Barnevern*. Hentet 2. Mai 2022 fra

<https://www.dagbladet.no/tekstarkiv/?q=barnevern>

Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal akademisk. ***272 sider**

Haugli, T. & Havik, T. (2010). *Samvær i barnevernsaker. Psykologiske og juridiske vurderinger*. Universitetsforlaget. ***169 sider**

Jacobsen. (2009). Fosterbarn med tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelser - hvilke veilednings- og behandlingsmetoder bør vi anbefale? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 86(1), 40–51. ***11 sider**

Jeanette Skoglund, & Renee Thørnblad. (2021). Problemer med foreldresamvær i barnevernet - unge voksnes fortellinger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 3, 210–228.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-03-05>

Grøholt, Ramleth, R.-K., Weidle, B., & Garløv, I. (2015). *Lærebok i barne- og ungdomspsykiatri* (5. utgave.). Universitetsforlaget.

Kiteley, R. & Stogdon, C. (2013). *Literature Reviews in Social Work*. SAGE Publications ***18 sider**

McWey, & Cui, M. (2017). Parent–Child Contact for Youth in Foster Care: Research to Inform Practice. *Family Relations*, 66(4), 684–695. <https://doi.org/10.1111/fare.12276>

Norge Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989, ratifisert av Norge 8. januar 1991:*

revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller (Rev. oppl., p. 60). Barne- og familiedepartementet.

NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling – ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/> ***5 sider**

Rosten, H. (2020). Traumebevisst omsorg – veien videre. I S. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner – juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver*. (s.243-268).

Fagbokforlaget

Smith, L. (2017). Tilknytning: teori og forskning. I L.-M. Gulbrandsen (Red.), *utviklingspsykologi* (2.utg., s. 139-178). Universitetsforlaget. ***39 sider**

Skaalvik E,M, & Skaalvik, S. (2018). *Skolen som læringsarena: selvoppfatning, motivasjon og læring* (3. utg.). Universitetsforlaget ***59 sider**

Statistisk sentralbyrå (2021, 2 juli). *Barnevern*. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern>

Tetzchner, S.v. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utg). Gyldendal Akademisk.

Utdanningsforbundet. (2016, 5. april). *Hva er en fagfelleurdert artikkel?*.

Utdanningsforskning.no. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2016/hva-er-fagfelleurdert-artikkel/>

Selvvalgt pensum: 902 sider